

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

De Vocabulis Missae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

petra cuiusq; consolatione loquantur, non de applicatione. Præter hæc leguntur & sententiæ de gratiarum actione, qualis illa est in missis dicta à Cypriano, de pie communicantibus: Pietas, inquit, inter data & condonata se diuidens, gratias agit tam vberis beneficii largitori, id est, pietas intuetur data & condonata, hoc est, conferre inter se magnitudinem beneficiorum Dei, & magnitudinem malorum, mortis & peccati, & agit gratias, &c. Et hinc exitio appellatio ἐὺχαριστίας in Ecclesia. Neq; vero ceremonia ipsa est gratiarum actio ex opere operato, applicanda pro alijs, vt mereatur eis remissionem peccatorum, &c. vt liberet animas defunctorum. Hæc pugnant cum iusticia fidei, quasi ceremonia, sine fide proficit, aut facienti aut alijs.

DE VOCABVLIS MISSÆ.

ADVERSARIJ reuocant nos etiam ad Grammaticam, sumunt argumenta ex appellationibus Missæ, quæ non habent opus longæ disputatione. Non enim sequitur, Missam, etiam si vocatur sacrificium, opus esse ex opere operato gratiam conferens, aut applicatum pro alijs, mereri eis remissionem peccatorum, &c. λήτρῳ γία, inquit, significat sacrificium. Et Græci Missam appellant liturgiam. Cur hic omittunt appellationem veterem Synaxis, quæ ostendit, Missam olim fuisse multorum communicationem? Sed dicamus de Liturgia. Ea vox non significat proprie sacrificium, sed potius publicum ministerium, & apte quadrat ad nostram sententiam, quod videlicet vnus minister consecrans, reliquo populo exhibet corpus & sanguinem Domini, sicut vnus minister docens exhibet Euangelium populo, sicut ait Paulus: Sic nos existimet homo, tanquam ministros Christi, & dispensatores Sacramentorum Dei, hoc est, Euangelij, & Sacramentorum. Et 2. Cor. 3. Propter causam Christi, legatione fungimur, tanquam Deo per nos adhortante, rogamus Christi causa, reconciliamini, &c. Ita apte quadrat nomen λήτρῳ γία ad ministerium. Est enim vetus verbum, vsurpatum in publicis ministerijs ciuilibus, ac significat Græcis, onera publica, sicut tributum, sumtum instruendæ classis, aut similia, vt testatur oratio Demosthenis πρὸς λεπτήν, quæ tota consumitur in disputatione de publicis muneribus & immunitatibus, φήσιν δὲ ἀνάξιος τινὰς ἀνθρώπος εἰρομένως ἀτέλειαν ἐκδεχόμενα τὰς λήτρῳ γίας, id est, dicit indignos quosdam homines inuenta immunitate detestare publica onera. Et sic Romanis temporibus locuti sunt, vt ostendit restitutum Perinacis. ff. de iure immunitatis. L. Semper. ἐν ἧσιν μὴ πύργῳ λήτρῳ γίῳ τοὺς πατέρας ὁ τῶν τέκνων ἀριθμὸς ἀνασταί, &c.

Eti non liberat parentes omnibus oneribus publicis numerus tantum. Et commentarius Demosthenis, scribit $\lambda\epsilon\tau\epsilon\rho\gamma\iota\alpha$ generis tributorum, sumtus ludorum, sumtus instruendarum nauium, curae di gymnasij, & similibus publicarum curationum. Et Paulus prolatione vsurpauit 2. Corinth. 9. Officium huius collationis non solum supplet ea, quae desunt sanctis, sed etiam efficit, vt plerumque vbert magant gratias, &c. Et ad Philipenses 2. appellat Epistolitum $\lambda\epsilon\tau\epsilon\rho\gamma\iota\alpha$ ministrum necessitatis suae, vbi certe non potest intelligi sacrificulus. Sed nihil opus est pluribus testimonijs, in quibus exempla vbiq; obuia sunt legentibus Graecos scriptores, in quibus $\lambda\epsilon\tau\epsilon\rho\gamma\iota\alpha$ vsurpatur pro publicis oneribus civilibus, seu municipalibus. Et propter diphthongum Grammatici non deducunt $\lambda\epsilon\tau\epsilon\rho\gamma\iota\alpha$ quod significat preces, sed a publicis bonis, quae vocant $\lambda\epsilon\tau\epsilon\rho\gamma\iota\alpha$ $\lambda\epsilon\tau\epsilon\rho\gamma\iota\omega\varsigma$ curo, tracto publica bona.

I L L V D est ridiculum quod argumentantur altaris mentionem fieri in sacris literis, quod necesse sit Missam esse sacrificium, cum parabula altaris per similitudinem a Paulo citetur. Et missam fingunt dictam ab altari $\mu\iota\sigma\alpha$. Quorsum opus erat tam procul accersere etymologiam, nisi videretur ostentare scientiam Hebraicae linguae? Quorsum opus est procul accersere etymologiam? cum extet nomen Missa Deutero. 16. vbi legitur collationes, seu munera populi, non oblationem Sacerdotum. Debebant enim singuli venientes ad celebrationem Paschae aliquid munus, quasi solum afferre. Hunc morem initio retinuerunt Christiani. Conuenientes afferbant panes, vinum & alia, vt dicitur Canonibus Apostolorum. Inde sumebatur pars quae consecratur. Reliquum distribuebatur pauperibus. Cum hoc more retinuerunt nomen collationum, Missa, Et propter tales collationes apparet alicubi Missam dictam esse $\alpha\gamma\alpha\pi\eta$, nisi quis mauult ita dictam esse propter commune conuiuium, sed omittamus has nugas. Nihil est enim aduersarius in re tanta adeo leues coniecturas afferre. Non enim si Missa dicitur oblatio, quid facit vocabulum ad illa formae opere operato & applicatione, quam fingunt alij mereri remissionem peccatorum? Et potest oblatio dici propterea, quia ibi offeruntur orationes, gratiarum actiones, & totus ille cultus, sicut & $\epsilon\upsilon\chi\alpha\rho\lambda\omicron\gamma\iota\alpha$ dicitur, Verum neq; caeremoniae, neq; orationes ex opere operato, ne fide profunt. Quamquam nos hic non de orationibus, sed pro parte de cena Domini disputamus. GRAECVS Canon etiam de oblatione, sed palam ostendit, se non loqui proprie de corpore & sanguine Domini, sed de toto cultu, de precibus & gratiarum actionibus. Sic enim ait: $\kappa\epsilon\lambda\lambda\omicron\upsilon\mu\epsilon\sigma\iota\varsigma\ \eta\mu\acute{\alpha}\varsigma\ \alpha\epsilon\iota\varsigma\ \gamma\epsilon\upsilon\epsilon\iota\varsigma$

προσφέρου σοι δέσας, ἢ ἰκεσίας ἢ θυσιάς ἀνομάκτους ὑπὲρ
 τῶν λαῶν. Nihil offendit, recte intellectum. Orat enim nos di-
 cos effici ad offerendas preces, & supplicationes & hostias incruentas
 pro populo. Nam ipsas preces vocat hostias incruentas. Sicut & pau-
 lus ait: Ἐπι προσφέρου σοι τὴν λογικὴν ταύτην ἑορτὴν ἀνομά-
 κτου λατρείου. Offerimus, inquit, hunc rationalem & incruen-
 tum cultum. Inepie enim exponunt, qui hic rationalem hostiam ma-
 lum interpretari, & transferunt ad ipsum corpus Christi, cum Ca-
 non loquatur de toto cultu, & λογικὴ λατρεία à Paulo dicta sit,
 contra opus operatum, videlicet de cultu mentis, de timore, de fide,
 de invocazione, de gratiarum actione, &c. Quid vero defen-
 dent aduersarij nostri applicationem ceremoniæ pro liberandis ani-
 mabus defunctorum, qua ex re quantum infinitum faciunt, nulla ha-
 bene testimonia, nullum mandatum ex scripturis. Neq; vero est leue
 peccatum tales cultus sine mandato Dei, sine exemplo scripturæ in
 Ecclesia instituire, & cœnam Domini institutam ad recordationem
 & prædicationem inter viuos, transferre ad mortuos. Hoc est abuti
 nomine Dei contra secundum præceptum. Primum enim contumelia
 est Evangelij, sentire quod ceremonia ex opere operato sine fide sit
 sacrificium reconcilians Deum, & satisfaciens pro peccatis. Horri-
 billis oratio est, tantum tribuere operi sacerdotis, quantum morti
 Christi. Deinde peccatum & mors non possunt vinci, nisi fide in
 Christum, sicut Paulus docet: Iustificati ex fide pacem habemus,
 quare non potest vinci poena purgatorij, applicatione alieni operis.
 Omittimus iam qualia habeant aduersarij testimonia de purgatorio,
 quales existiment poenas esse purgatorij, quales habeat causas do-
 ctina satisfactionum, quam supra ostendimus vanissimam esse. Il-
 lud tantum opponemus, Certum est cœnam Domini institutam esse,
 propter remissionem culpæ. Offert enim remissionem peccatorum,
 ubi necesse est vere culpam intelligere. Et tamen pro culpa non satis-
 facit, alioqui Missa esset par morti Christi. Nec remissio culpæ ac-
 cepti potest aliter, nisi fide. Igitur Missa non est satisfactio, sed pro-
 missio & Sacramentum requirens fidem. Ac profecto necesse est, om-
 nes pios acerbissimo dolore affici, si cogitent Missam magna ex par-
 te ad mortuos, & ad satisfactiones pro pœnis, translata esse, Hoc
 est tollere iuge sacrificium ex Ecclesia, Hoc est Antiochi regnum, qui
 saluberrimas promissiones de remissione culpæ, de fide, transtulit ad
 vanissimas opiniones de satisfactionibus, Hoc est Euangelium con-
 taminare, corrumpere usum Sacramentorum. Hi sunt quos Paulus
 dixit, reos esse corporis & sanguinis Domini, qui opprèsserunt do-
 ctinam de fide & remissionem culpæ, & corpus & sanguinem Domi-
 ni, ad

ni, ad sacrilegum quæstum, prætextu satisfactionum, contulerunt. Et huius sacrilegij pœnas aliquando dabunt. Quare cauendum est nobis & omnibus pijs conscientijs, ne approbent aduersarij abusus.

S E D redeamus ad causam. Cum Missa non sit satisfactio, nec pro pœna, nec pro culpa, ex opere operato, sine hoc. Sequitur applicationem pro mortuis inutilem esse. Neq; hic opus longiore disputatione. Constat enim, quod illæ applicationes pro mortuis nulla habeant ex scripturis testimonia. Nec tutum est in ecclesia cultus instituere sine autoritate Scripturæ. Et si quando erit, prolixius de tota re dicemus, Quid enim nunc rixemur cum uersarijs, qui neq; quid sacrificium, neq; quid Sacramentum, neq; quid remissio peccatorum, neq; quid sit fides, intelligunt?

N A C Græcus Canon applicat oblationem tanquam satisfactionem pro mortuis, quia applicat eam pariter beatis omnibus patriarchis, Prophetis, Apostolis. Apparet igitur Græcos tanquam gratiarum actionem offerre, non applicare tanquam satisfactionem pro pœnis. Quanquam etiam loquuntur non de sola oblatione corporis & sanguinis Domini, sed de reliquis Missæ partibus, videlicet orationibus & gratiarum actionibus. Nam post consecrationem precantur, ut sumentibus proster, non loquuntur de alijs. Deinde addunt: *ἔτι προσφέρω σοι τὴν λογικὴν τάυτην λατρείαν ἡν ἔχεις ἕρως ἀναπαυσάμεν ἡμῶν προσπατόσω, πατέρα, πατέρα, πατέρα, ἀποστόλων, &c.* At λογικὴ λατρεία, non significat ipsam hostiam, sed orationes, & omnia quæ ibi geruntur. Quod nos allegant aduersarij Patres de oblatione pro mortuis, Scimus, nec loqui de oratione pro mortuis, quam nos non prohibemus, sed applicatione cœnæ Domini pro mortuis ex opere operato, improbamus. Nec patrocinantur aduersarij veteres de opere operato. Et maxime Gregorij aut recentiorum testimonia habeant, nos opponimus clarissimas & certissimas scripturas. Et Patrum magna distinctio est. Homines erant, & labi ac decipi poterant. Quanquam si reuiscerent, ac viderent sua dicta prætexi luculentis illis testimonijs, quæ docent aduersarij de opere operato, longe aliter se interpretarentur. **F A L S O** etiam citant aduersarij contra damnationem Aërij, quem dicunt propterea damnatum esse, quod negauerit in Missa oblationem fieri pro uiuis & mortuis. Sæpe colore vtuntur, allegant veteres hæreses, & cum his falso comparant nostram causam, vt illa collatione prægrauent nos. Epiphanius statuerit Aërium sensisse quod orationes pro mortuis sint inutiles, reprehendit. Neq; nos Aërio patrocinaur, sed vobiscum loquimur, qui hæresin manifeste pugnantem cum Prophetis, Apostolis

illis Patribus scelestis defenditis, videlicet, quod Missa ex opere operato iustificet, quod mereatur remissionem culpæ & pœnæ etiam iustis, pro quibus applicatur, si non ponant obicem. Hos perniciosos errores improbamus, qui lædunt gloriam passionis Christi, & penitus obruunt doctrinam de iusticia fidei. Similis fuit persuasio impiorum in lege, quod mererentur remissionem peccatorum per sacrificia ex opere operato, non acciperent gratis per fidem. Itaque agebant illos cultus & sacrificia, instituebant cultum Baal in Israël. In Iuda etiam sacrificabant in lucis. Quare Prophetæ damnata hæ persuasio, belligerantur non solum cum cultoribus Baal, sed etiam cum alijs Sacerdotibus, qui sacrificia à Deo ordinata, cum illâ opinione impia faciebant. Verum hæret in mundo hæc persuasio, & hæreticæ semper, quod cultus & sacrificia sint propitiations, Non ferunt homines carnales soli sacrificio Christi tribui hunc honorem, quod sit propitiatio, quia iusticiam fidei non intelligunt, sed parem honorem tribuunt reliquis cultibus & sacrificijs. Sicut igitur in Iuda hæret apud impios Pontifices falsa persuasio de sacrificijs: sicut in Israël Baaliticus cultus durauerunt, & tamen erat ibi Ecclesia Dei, quæ impios cultus improbabat: Ita hæret in regno Pontificio cultus Baaliticus, hoc est, abusus Missæ, quam applicant, ut per eam mereatur iniustus remissionem culpæ & pœnæ. Et videtur hic Baaliticus cultus vna cum regno Pontificio duraturus esse, donec veniet Christus ad indicandum, & gloria aduentus sui perdet regnum Antichristi. Interim omnes qui vere credunt Euangelio, debent improbare illos impios cultus excogitados contra mandatum Dei, ad obsecrandam gloriam Christi, & iusticiam fidei. Hæc de Missâ breuiter diximus, ut omnes boni viri ubiq; gentium intelligere queant, nos summo studio dignitatem Missæ tueri, & verum usum ostendere, & iustissimas habere causas, quare ab aduersarijs dissentiamus. Ac volumus admonitos esse omnes bonos viros, ne adiuuent aduersarios defendentes prophanationem Missæ, ne grauent se Societate alieni peccati. Magna causa, magna res est, nec inferior illo negotio Eliæ Prophetæ qui cultum Baal improbat. Nos modestissime causam tantam proposuimus, & nunc sine contumelia respondimus. Quod si commouerint nos aduersarij, ut omnia genera abusuum Missæ colligamus, non tam clementer erit agenda causa.

DE VOTIS MONASTICIS.

APUD nos in oppido Turingiæ Isenaco, Franciscanus quidam fuit, ante annos triginta, Ioannes Hilten, qui à suo sodalicio conuictus est in carcerem, propterea quod quosdam notissimos abusus reprehendit.